

Försvarsdepartementet
Enheten för samordning av samhällets krisberedskap

epost: fo.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till fo.ssk@regeringskansliet.se

Fö2023/01478

Stockholm 2023-12-19

Remissyttrande om betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50)

Teracom Group AB (Teracom) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och önskar framhålla följande.

Sammanfattande kommentarer

Som utredaren själv noterar i betänkandet är arbetet med försörjningsberedskapen ännu i sin linda. Förutom att det innebär att det kan komma att dröja innan vi ser resultat och effekter från utredningen, är det även tydligt att situationen försvårar möjligheten att i utredningen vara konkret och att vissa resonemang därmed blir mer teoretiska.

Utredningsuppdraget är avgränsat till fråga om modell, funktion och övergripande principer. Detta begränsar möjligheten att utvärdera för- och nackdelar såväl som att förstå omfattningen av arbete, tidsåtgång och resurser för de inblandade aktörerna.

Med det kommenterat finner Teracom den övergripande modellen för behovs- och försörjningsanalysmodellen som föreslås i betänkandet i sig vara bra.

Kommunikation – en central funktion

Som utredaren noterar måste förslagen möjliggöra att näringsidkare och statliga myndigheter kan samarbeta på ett effektivt sätt. Detta samarbetsbehov gäller mellan samtliga försörjningsberedskapens olika aktörer. Kommunikation är en samhällsfunktion som är genomgående oaktat beredskapssektor, och för att försörjningsberedskapen ska fungera måste kommunikationen fungera, även i fredstida kris och i krig.

Utredningens avsnitt om kommunikation omfattar det faktum att robustheten i nät och tjänster behöver förstärkas. En viktig aspekt beträffande kommunikation är dock även beredskapsmyndigheternas behov av elektronisk kommunikation som en del av dess försörjningsansvar. Detta bör i första hand inkorporeras i respektive försörjningsanalys

Teracom Group AB
Lindhagensgatan 122
Box 30150
104 25 Stockholm
Tel 08-555 420 00
Org.nr. 556441-5098
www.teracom.se

och andra hand tilldelas Post- och Telestyrelsen som ett säruppdrag, motsvarande Transportstyrelsen och Transporter.

Synpunkter/ställningstagande på respektive förslag

Nedan kommenteras ett urval av utredningens olika förslag i mera detalj.

5.1 Fullmaktslagarna

Utredningen ger en övergripande beskrivning av vissa regelverk som kan bli tillämpliga vid händelser med påverkan på försörjningen av varor och tjänster och försörjningsberedskapen. Någon ändring föreslås inte. Som helägt statligt bolag vill Teracom tydliggöra att vissa aktörer, som inte är myndigheter, har eller kommer att ha avtal innefattandes beredskapsåtagande direkt totalförsvarsmyndigheter. Utformningen av dagens lagstiftning är inte anpassad efter detta utan behöver ses över.

9 Försörjningsanalys – överväganden och förslag

9.2.2 Närmare om behoven av försörjningsviktiga varor och tjänster

I betänkandet står det att läsa att ”Behoven av försörjningsviktiga varor och tjänster kan skilja sig åt mellan fredstida krissituationer och krig, både avseende vilka varor och tjänster som behövs och hur omfattande behoven av dessa är. Det är därför nödvändigt att identifiera vilka varor och tjänster som är nödvändiga i olika situationer. Detta förutsätter i sin tur att antaganden görs om vilka verksamheter som ska upprätthållas i olika typer av krissituationer.”¹ Teracom tillstyrker detta. Det är av yttersta vikt att precisera planeringsantagen för försörjningsberedskapen, exempelvis genom tydliga scenariobeskrivningar. Så som utredaren självt noterar skiljer sig prioriterade varor och tjänster med all sannolikhet åt mellan fredstida krissituationer och krig.

9.2.3 Närmare om tillgången till försörjningsviktiga varor och tjänster

Utredaren konstaterar i betänkandet att produktionskapaciteten i landet och handelsflödena till och från landet behöver undersökas och analyseras. Till detta vill Teracom tillägga att produktionskapaciteten bör kompletteras med en exemplifiering av betydelsen av redundanta tjänstelösningar inom exempelvis kommunikation.

9.5 Förslag på uppgifter kopplat till arbetet med behovs- och försörjningsanalys

Inledningsvis instämmer Teracom i utredarens utgångspunkt för betänkandet; att förslagen måste möjliggöra att näringsidkare och statliga myndigheter kan samarbeta på ett effektivt sätt. Detta behöver självfallet gälla även beredskapsmyndigheterna emellan. I betänkandet föreslås att sex av 60 beredskapsmyndigheter ska bli försörjningsanalysmyndigheter och därmed göra försörjningsanalyser för sin beredskapssektor. Dessa sex myndigheter ska således samverka med övriga beredskapsmyndigheter. Vidare ska Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i egenskap av nationell samordningsfunktion komplettera med analyser för övriga produkter och tjänster. Viss vägledning ges genom den övergripande samordningsstruktur

¹ Sid 207.

som utredningen föreslår, men det är något otydligt hur samverkan och samordningen ska gå till i praktiken. Möjligen att det hade blivit tydligare om utredningsuppdraget även omfattat vilka prioriteringar som bör göras inom en viss samhällssektor. Först när sådant arbete har gjorts kan den föreslagna modellen sättas på prov.

Vidare föreslår utredningen att formerna för den praktiska samordningen ska vila på MSB inom ramen för MSB:s framtagande av föreskrifter om behovs- och försörjningsanalys. Det är ett omfattande arbete och en strukturell fråga som nog skulle behöva utredas vidare.

10 Informationshämtning från näringsidkare

10.3.3 Lagen ska kunna tillämpas på planeringen av försörjningsberedskapen

I betänkandet föreslås att lag (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen, utökas till att även omfatta planeringen av försörjningsberedskapen. Teracom tillstyrker sådant förslag.

Ovanstående ska dock läsas i ljuset av att det finns tillräckligt tydliga krav på de verksamhetsutövare som bedriver samhällsviktig verksamhet, att planera för och säkerställa att dessa krav uppfylls ur ett försörjningsperspektiv. Höga och otydliga krav på informationshämtning från näringsidkare kommer generera stora datamängder, vilket i sin tur skulle medföra en hög belastning på såväl MSB som beredskapsmyndigheterna för att hantera och analysera mängden data för att sedan kunna fatta rätt beslut.

10.3.6 Fler myndigheter blir totalförsvarsmyndigheter

Teracom tillstyrker förslaget gällande en utökning av antalet totalförsvarsmyndigheter.

14 Den nationellt samordnande funktionens organisation

14.6 MSB får ansvaret för den nationella samordningen

Teracom tillstyrker förslaget att ansvaret för den nationella samordningen av försörjningsberedskapen ska ges till MSB. Det är ett uppdrag som faller väl inom ramen för det som bör vara myndighetens kärnverksamhet. Samtidigt noteras att uppgiften kan komma att kräva kompletterande kompetens och förändrat arbetssätt hos myndigheten, både för att kunna utföra försörjningsanalyser inom områden som myndigheten normalt sett inte arbetar med, och för att uppnå sådan konkret och praktisk expertis som idag endast finns hos operativa aktörer.

14.7 MSB:s ledningsform ändras

Teracom tillstyrker förslagen att MSB ombildas till en styrelsemyndighet och att det ska inrättas ett rådgivande organ – ett försörjningsberedskapsråd – i myndigheten. Utöver vad som angetts ovan finner Teracom att detta skulle gynna den samordningsfunktion med tillhörande ansvar som MSB föreslås att få.

15 Övriga överväganden och förslag

15.1 Gemensamma utgångspunkter för försörjningsberedskapen

I betänkandet föreslås att MSB får i uppdrag att i samråd med Försvarsmakten precisera planeringsantaganden för försörjningsberedskapen inom ramen för gällande politiska inriktning för civilt försvar och försörjningsberedskap. Teracom tillstyrker detta förslag. För att alls kunna ta fram en väl fungerande försörjningsanalys torde detta förarbete vara

absolut nödvändigt. Det är dessutom ett uppdrag som bör ges hög prioritet, utföras skyndsamt och kommuniceras ut till alla berörda aktörer som är i behov av underlaget för analys och planering.

Dessutom bör det utarbetas underlag som beskriver de olika påfrestningar som aktuella aktörer ska planera för, samt under hur lång tid varje aktör bör klara av att stå emot påfrestningarna. Om implementering av modellen förväntas ta lång tid, bör en avvägning göras om att påbörja processen med redan identifierade åtgärder, detta kopplat till det säkerhetspolitiska läget vi har idag.

15.2 Lägesbild för hantering av försörjningsrelaterade störningar

Teracom tillstyrker även förslaget att ge MSB i uppdrag att undersöka vad som krävs för att myndigheten ska ha möjlighet att lämna lägesbilder för att åtgärder ska kunna vidtas inför och vid allvarliga störningar i leveranskedjor. Dock är det av stor vikt att det inte skapas möjlighet att bygga för stor del av beredskapen på tidig förvarning och att det även tydliggörs vad som menas med tidig förvarning.

15.6 Stöd i upphandling och avtalsskrivning

Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndighetens instruktion ska ange att myndighetens upphandlingsstöd ska bidra till att krisberedskaps- och totalförsvarsaspekter säkerställs i upphandling av samhällsviktig verksamhet och sådan verksamhet som är nödvändig för totalförsvarsvaret. Teracom finner att Upphandlingsmyndigheten har en mycket viktig uppgift här. Det behöver vara tydligt och klart för samhällets alla aktörer dels att sådana krav kan och får ställas, dels hur sådana krav kan utformas för bibehållen balans ur ett konkurrensmässigt perspektiv.

16 Finansiering av försörjningsberedskapen

16.3.4 Överväganden och förslag: Finansieringsprinciper för försörjningsberedskapen

Teracom tillstyrker de huvudsakliga principerna som slås fast i betänkandet, det vill säga att staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen och således att staten huvudsakligen ansvarar för finansieringen av de åtgärder som staten prioriterar och som inte är tydligt författningsreglerade i inriktning och omfattning.

Vidare är det viktigt att samtliga beredskapsaktörer likabehandlas. I den mån likabehandlingen kan säkerställas kan sektorsvis avgiftsfinansiering av viss beredskap vara tillämpligt. För det fall staten så bedömer lämpligt kan även helägda statliga bolag efter ägarinstruktion hanteras på alternativt sätt.

Åsa Sundberg

Vd och koncernchef
Teracom

Stefan Steijnick

Beredskapschef
Teracom